DOMSTOLENS DOM (tredje afdeling)
4. juli 1985 *

I sag 264/83

René Delhez m.fl., tjenestemænd ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Bruxelles,

Besenthal m.fl., tjenestemænd ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Geel,

Faes, midlertidigt ansat ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Geel,

Beers m.fl., tjenestemænd ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Petten,

Schnitzler, tjenestemand ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Luxembourg,

H. C. Herold m.fl., tjenestemænd eller midlertidigt ansatte ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, Ispra,

bistået og repræsenteret af advokat Georges Vandersanden, Bruxelles, 1050 Bruxelles, avenue des Klauwaerts 38, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat J. Biver, 2, rue Goethe,

sagsøgere,

mod

Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, ved Dimitrios Gouloussis, Kommissionens juridiske tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat Claude Verbraeken, avenue Louise 341, 1050 Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos M. Beschel, Kommissionens juridiske tjeneste, Jean Monnet-bygningen, Kirchberg,

sagsøgt,

* Processprog: Fransk.

hvorunder sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— annullation af lønsedlerne for december 1982, der indeholdt en opgørelse af lønefterbetalingerne, for så vidt som forordning nr. 3139/82 af 22. november 1982, i henhold til hvilken de omhandlede efterbetalinger fandt sted, er ulovlig;

— om fornødent annullation af Kommissionens udtrykkelige afvisning af sagsøgernes klage ved skrivelse af 29. juni 1983;

— erstatning for forringelsen af købekraften samt morarenter beregnet af hver enkelt af de månedlige efterbetalinger, der tilsammen udgør de påløbne og afregnede lønefterbetalinger;

— sagsøgte tilpligtes at betale samtlige sagens omkostninger,

har

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

sammensat af afdelingsformanden C. Kakouris, dommerne U. Everling og Y. Galmot,

generaladvokat: G. F. Mancini
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 31. januar 1985,

afsagt følgende

DOM

(Sagsfremstillingen udelades)

Præmisser

1 Ved stævning, indgivet til Domstolens justitskontor den 28. november 1983, har R. Delhez og andre tjenestemænd ved Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, placeret ved Kommissionens tjenestesteder i Bruxelles, Geel, Petten, Luxembourg og Ispra, anlagt sag med påstand om annullation af deres lønsedler for december 1982 vedrørende efterbetaling af løn i medfør af Rådets forordning

nr. 3139/82 af 22. november 1982 (EFT L 331 af 26.11.1982, s. 1), samt i nødvendigt omfang annullation af Kommissionens udtrykkelige afgørelse af 29. juni 1983, hvorved sagsøgernes klager i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 90, stk. 2, blev afvist. Påstanden om annullation er begrundet med, at lønefterbetalingerne for perioden 1. juli 1980-30. november 1982 uanset den herunder skete forringelse af købekraften ikke var forhøjet med morarenter beregnet efter de gældende regler på de respektive tjenestesteder eller efter en anden ensartet fremgangsmåde, som Domstolen måtte finde hensigtsmæssig. Endvidere påstås Kommissionen tilpligtet at betale sagsøgerne erstatning for tab af købekraft samt morarenter.

2 Den20. januar 1981 vedtog Rådet forordning nr. 187/81 (EFT L 21 af 24.1.1981, s. 18) om tilpasning af vederlag og pensioner til tjenestemænd og øvrige ansatte i De europæiske Fællesskaber samt om justeringskoefficienterne for disse vederlag og pensioner; herved fulgte Rådet ikke Kommissionens forslag af 9. december 1980.

3 Under henvisning til denne forordning vedtog Rådet den 10. februar 1981 forordning nr. 397/81 (EFT L 46 af 19.2.1981, s. 1) om fastsættelse af løntabeller samt af øvrige lønelementer.

4 Den 16. marts 1981 anlagde Kommmissionen sag med påstand om annullation af førnævnte forordning nr. 187/81 samt af artiklerne 1, afsnit a), 2), afsnit a, 2, afsnit b), og artikel 11, 1. afsnit, i forordning nr. 397/81.

5 Ved dom af 6. oktober 1982 (Kommissionen mod Rådet, 59/81, Sml. s. 3329) annullerede Domstolen forordning nr. 187/81 samt de ovennævnte bestemmelser i forordning nr. 397/81.

6 Med henblik på at opfylde dommen vedtog Rådet på grundlag af Kommissionens forslag af 29. oktober 1982 forordning nr. 3139/82 af 22. november 1982.

7 I medfør af forordningen opgjorde og udbetalte Kommissionen lønefterbetalingerne for perioden 1. juli 1980-30. november 1982.

8 Fra december 1982 og indtil midten af marts 1983 indgav hver enkelt af sagsøgerne i henhold til tjenestemandsvedtægtens artikel 90, stk. 2, en enslydende klage med krav om, at der blev taget hensyn til forringelsen af købekraften igennem den periode, der omfattes af lønefterbetalingerne i medfør af Rådets forordning nr. 3139/82; sagsøgerne krævede endvidere morarenter, som efter deres opfattelse skulle være betalt sammen med lønefterbetalingerne.

9 Den 29. juni 1983 afviste Kommissionen udtrykkeligt klagerne. Afvisningen skete ved enslydende skrivelser, der blev modtaget i tiden 6. - 8. juli 1983 af tjenestemændene i Bruxelles, Geel, Petten og Luxembourg og i begyndelsen af september 1983 af tjenestemændene og de øvrige ansatte i Ispra. Derefter anlagde sagsøgerne denne sag.

Formaliteten

10 Kommissionen har nedlagt følgende påstande om afvisning af sagen.

For sen anlæggelse af søgsmålet

11 I forbindelse med den første påstand har Kommissionen anført, at alene én sagsøger, H. C. Herold, har godtgjort at opfylde den formalitetsbetingelse, der følger af søgsmålsfristen i tjenestemandsvedtægtens artikel 91, stk. 2, hvorimod sagsøgerne Delhez m.fl., Besenthal m.fl., Beers m.fl., samt Faes og Schnitzler ikke har bevist, at de har anlagt sag inden udløbet af den i tjenestemandsvedtægten fastsatte frist, eftersom stævningen blev registreret på Domstolens justitskontor den 28. november 1983, og sagsøgerne hævder at have modtaget afvisningen af deres klage i tiden 6. - 8. juli 1983.

12 Sagsøgerne har anført, at de sagsøgere, der gør tjeneste i Bruxelles, Luxembourg, Geel og Petten, modtog svar på klagerne i tiden 6. - 8. juli 1983, mens de sagsøgere, der gør tjeneste i Ispra, først modtog svar i tiden 28. august - 9. september 1983. Sagsøgerne har anført, at når flere hundrede ansatte, der er tilknyttet forskellige tjenestesteder, i fællesskab anlægger et søgsmål mod én og samme institution, hvorunder de anfægter én og samme retsakt, bør formalitetsspørgsmålet i forbindelse hermed afgøres under ét, eftersom sagsøgerne, bortset fra de ansatte i

Ispra, forlods fik underretning om, at deres klager var afvist, eftersom denne afvisning fremkom før den senest daterede klageafvisning, kunne den efter sagsøgernes opfattelse ikke bringe søgsmålsfristen til at løbe.

13 Sagsøgerne har i denne forbindelse anført, at de ansatte, der ikke gør tjeneste i Ispra, foretrak at indgive en enkelt stævning i fællesskab med deres kolleger dér, eftersom de alle, om end på forskellige tidspunkter, havde modtaget den samme afvisning med den samme begrundelse. Efter sagsøgernes opfattelse stemmer det overens med procesbesparende hensyn, at sagen, der er anlagt ved én og samme stævning, behandles under ét, idet behandlingen kan forenkles, når samtlige anbringender er sammenfattet i én og samme stævning. Sagsøgerne har endelig anført, at de sagsøgere, der ikke gør tjeneste i Ispra, kun udgør 29 ud af et samlet antal på 302, og at det i lyset heraf blev besluttet at vente, indtil kollegerne i Ispra kunne indgive deres søgsmål som en del af én enkelt fælles stævning.

14 Sagsøgerne har herefter anført, at søgsmålsfristen følgelig bør regnes fra modtagelsesdagen for den senest fremkomne klageafvisning, hvorved sagsøgerne har anført, at eftersom der er tale om en sag anlagt i fællesskab, kan det ikke antages, at de tidligere svar, hvorved der blev meddelt afslag på klagerne fra de sagsøgere, der ikke gør tjeneste i Ispra, indebærer en sådan endelig stillingtagen fra den sagsøgte institutions side, at søgsmålsfristen som følge heraf skulle være begyndt at løbe.

15 Dette anbringende kan ikke lægges til grund. Afgørelsen af, om et søgsmål kan antages til pådømmelse i realiteten henset til fristbestemmelsen i tjenestemandsvedtægtens artikel 91, beror på en særskilt bedømmelse af hver enkelt sagsøgers forhold. Denne grundsætning finder også anvendelse på sager, der anlægges i fællesskab.

16 For så vidt som Kommissionen for nogle sagsøgeres vedkommende har påstået afvisning under henvisning til, at de pågældende har anlagt sag for sent, kan det lægges til grund, at Kommissionen på Domstolens anmodning i så henseende har bevist, at nedennævnte sagsøgere har anlagt sag mere end tre måneder efter modtagelsen af Kommissionens afvisning af deres klage, henholdsvis mere end tre måneder efter det tidspunkt, da der forelå en stiltiende afvisning af klagen, fordi sagsøgerne ikke havde medtaget noget udtrykkeligt svar på klagen: Ian Amesz, Severino Baldo, Roger Bardina, Martine Beers, Johan Bekkering, Werner Bergmann, Franco Bo, Christian Bourgeois, K. H. Cloes, Serge Crutzen, Marinus De Groote, R. Delhez, Hermann Dietz, Marie-Thérèse Dubrulle, Dieter Droste, Lucien Duhannoy, Claude Dupont, M. Faes, Jacob Flamm, Paolo Fenici, J. Franchomme-Sant, Roland Gillot, Maria D. Giardina, H. Hansen, Hans Jager Hasen,

Michel Jamet, Julius Jung, Udo Jung, Carmen Kind, Herbert Kind, Paul Klopf, Walter Konrad, E. Lang, Wolfgang Leidert, François Leroy, A. Lohoest, Wilhelm Matthes, Michael Mol, Peter Moerck-Moerkenstein, W. C. H. Nagal, André Piavaux, Gianluigi Prosdocini, F. Quick, Helmut Remenschneider, Hubert Ruts, Robert Schnitzler, W. M. Bernard Seysener, Iain Sepherd, Bastiaan Stal, Harry Van De Beek, V. Verdingt og Claude Vinche.

17 Kommissionen må herefter gives medhold i påstanden om afvisning, for så vidt angår de ovennævnte sagsøgere, hvorimod påstanden ikke kan tages til følge, for så vidt angår de øvrige sagsøgere.

Lønsedlerne

18 Kommissionen har påstået sagen afvist, eftersom de anfægtede lønsedler ikke er udtryk for nogen afgørelse, men alene udgør simple foranstaltninger til gennemførelse af Rådets forordning nr. 3139/82.

19 Sagsøgerne har for det første anført, at lønsedlerne for december 1982 ikke omfattede den erstatning, de havde krav på for pengeforringelsen og for formindskelsen af købekraften, lige så lidt som erstatning for forsinket betaling, og sagsøgernes retmæssige interesser er herved blevet tilsidesat; for det andet har sagsøgerne anført, at årsagen til, at de anfægtede lønsedler ikke indeholdt nogen erstatning, herved skal søges i forordning nr. 3139, som på daværende tidspunkt var udstedt og trådt i kraft, og som ifølge sagsøgerne er ulovlig.

20 Det bemærkes, at Domstolen adskillige gange, senest i dommen af 19. januar 1984 (Andersen m.fl. mod Parlamentet, 262/80, Sml. s. 195), har fastslået, at lønsedlen kan betragtes som en retsakt, der indeholder et klagepunkt, hvorfor den kan gøres til genstand for et søgsmål, og at det i denne henseende er uden betydning, at den pågældende institution blot handler i overensstemmelse med gældende forordninger. Kommissionens afvisningspåstand kan herefter ikke tages til følge.

Antagelse til realitetsbehandling af erstatningspåstanden

21 Kommissionen har anført, at formålet med den anden påstand under sagen — nemlig påstanden om erstatning under anbringende af, at Rådets forordning nr. 3139/82 er ulovlig — i virkeligheden er at opnå, at forordningen annulleres, samt

at sagsøgerne, som ikke umiddelbart har anfægtet forordningen, ikke kan benytte et erstatningssøgsmål til at opnå det samme resultat, som hvis de havde anlagt et annullationssøgsmål, der måtte være afvist.

22 Sagsøgerne har hertil anført, at de dels — under henvisning til at Rådets forordning nr. 3139/82 er ulovlig — påstår de omtvistede lønsedler annulleret som individuelle retsakter, der indeholder et klagepunkt, dels kræver erstatning for de tab, de efterfølgende har lidt, idet vedtagelsen af den omhandlede forordning blev forsinket som følge af Rådets fejl.

23 Det bemærkes, at i henhold til EØF-traktatens artikel 184 kan en part i en retstvist, der angår en forordning, gøre gældende, at den er ulovlig. Den af Kommissionen nedlagte afvisningspåstand kan herefter ikke tages til følge.

24 I dommen af 22. oktober 1975 (Meyer-Burckhardt mod Kommissionen, 9/75, Sml. s. 1171) udtalte Domstolen imidlertid, at en tvist, der vedrører en tjenestemand og hans institution, og hidrører fra det ansættelsesforhold, som knytter den pågældende til institutionen, også når den drejer sig om erstatning er omfattet af traktatens artikel 179 og vedtægtens artikler 90 og 91. Sagsøgerne har herefter adgang til på samme tid at nedlægge påstand om annullation og erstatning, om end under iagttagelse af tjenestemandsvedtægtens betingelser herfor, der er de samme for de to søgsmålsformer.

25 Det bemærkes i så henseende vedrørende det foreliggende tilfælde, at sagsøgerne, som det fremgår af sagen, i klagerne udelukkende krævede morarenter, men ikke erstatning, hvilket de først nedlagde påstand om i den til Domstolen indgivne stævning. Søgsmålet vil herefter være at afvise, for så vidt angår kravet om erstatning.

Realiteten

26 Det bemærkes, at sagens realitet rejser en række spørgsmål, hvis afgørelse henhører under Domstolens plenum.

Sagens omkostninger

27 Afgørelsen om sagens omkostninger findes på sagens nuværende stade at burde udsættes, bortset fra afgørelsen for så vidt angår de sagsøgere, hvis søgsmål afvises. Ifølge procesreglementets artikel 69, stk. 2, dømmes den part, der taber sagen, til at afholde sagens omkostninger. Imidlertid bærer institutionerne i henhold til procesreglementets artikel 70 selv de udgifter, de har afholdt i sager anlagt af ansatte ved Fællesskaberne.

På grundlag af disse præmisser

før den endelige påkendelse af realiteten

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (tredje afdeling)

1) **Sagen afvises som for sent anlagt, for så vidt angår sagsøgerne Ian Amesz, Severino Baldo, Roger Bardina, Martine Beers, Johan Bekkering, Werner Bergmann, Franco Bo, Christian Bourgeois, K. H. Cloes, Serge Crutzen, Marinus De Groote, R. Delhez, Hermann Dietz, Marie-Thérèse Dubrulle, Dieter Droste, Lucien Duhannoy, Claude Dupont, M. Faes, Jacob Flamm, Paolo Fenici, J. Franchomme-Sant, Roland Gillot, Maria D. Giardina, H. Hansen, Hans Jager Hasen, Michel Jamet, Julius Jung, Udo Jung, Carmen Kind, Herbert Kind, Paul Klopf, Walter Konrad, E. Lang, Wolfgang Leidert, François Leroy, A. Lohoest, Wilhelm Matthes, Michael Mol, Peter Moerk-Moerkenstein, W. C. H. Nagal, André Piavaux, Gianluigi Prosdocini, F. Quick, Helmut Remenschneider, Hubert Ruts, Robert Schnitzler, W. M. Bernard Seysener, Iain Sepherd, Bastiaan Stal, Harry Van De Beek, V. Verdingt og Claude Vinche.**

2) **For de øvrige sagsøgeres vedkommende afvises sagen for så vidt angår påstanden om erstatning.**

3) **Sagen henvises til Domstolens plenum med henblik på påkendelse i realiteten af de øvrige påstande, der er nedlagt af de under konklusionens punkt 2 omhandlede sagsøgere.**

4) De under punkt 1 omhandlede sagsøgere samt Kommissionen bærer hver sine omkostninger. I øvrigt udsættes afgørelsen om sagens omkostninger.

Kakouris Everling Galmot

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 4. juli 1985.

P. Heim
Justitssekretær

C. Kakouris
Formand for tredje afdeling